

[Novi list, prilog Mediteran](#), 29.3.2009.

Irena Škorić, filmska redateljica, dobitnica Grand Prix-a na 18. danima hrvatskog filma

TERET SINTAGME "ŽENSKI REDATELJ"

Spominjanje renesanse hrvatskog filma najviše se ipak odnosi na filmove kratkog metra. Činjenica je da smo postali jedna od zemalja u regiji s najkvalitetnijom produkcijom kratkog metra, odnosno kvalitetnim kratkim igranim i dokumentarnim filmovima, kao i uspješnim eksperimentalnim i animiranim filmovima. To znači da smo u manjim kategorijama jači u odnosu na dugometražni igrani film

Kratkim dokumentarnim i igranim filmovima redateljica Irena Škorić stekla je posljednjih godina punopravan status miljenice publike: raširenih ruku dočekivali su je na Libertas film festivalu u Dubrovniku, Liburnija film festivalu u Ičićima, na Zagrebdoxu, u Motovunu... Posljednji u nizu uspjeha zabilježila je na netom završenim 18. Danima hrvatskog filma, gdje je nostalgičnom filmskom pričicom "Rastanak" o putovanju oca i sina trošnim stojadinom "zaradila" veliku nagradu žirija za najbolji film. Upravo je ta nagrada povod ovome razgovoru, u kojemu smo govorili o renesansi kratkometražnog hrvatskog filma, čeprkali po uzrocima smanjene vidljivosti žena u hrvatskoj kinematografiji i pokušali shvatiti zašto je tako lako biti zanemaran kod kuće dok te istovremeno vani jako cijene.

Koliko Vam znači nagrada na DHF-u, s obzirom na to da vas je prošle godine festivalska selekcija zanemarila?

- Nagrade su bitne u smislu neke afirmacije i potvrde kvalitete za dosadašnji rad. Bitno je i za poticaj za daljnji rad, kao i za upoznavanje publike s vašim radom, stilom i senzibilitetom. U tome je poanta, ne samo nagrada, nego i festivala. Postoje neki redatelji koji ne vjeruju u festivale, ali ako su se za neki film dobili državni novci, smatram da publika treba imati uvid u taj rad. A što se tiče prošle godine, reći su samo "prošla voda ispod mosta". Legitimno je pravo svakog selektora izbaciti nekog autora, ali moj dokumentarni film "Ti meni, ja tebi!" je našao svoj put, pogotovo među publikom, pa nerijetko osvaja nagrade publike, a dosad je osvojio pet nagrada u zemlji i inozemstvu. Eto, sljedeći mjesec je na programu filmskog festivala u Beču. Inače, smatram da selektor ne bi smjela biti jedna osoba već barem njih troje - kako bi se što objektivnije došlo do zaključaka.

Praksa na televiziji

Očekujete li, kao laureatkinja "Dana", poziv na intenziviranje suradnje s HRT-om? I privlači li Vas uopće ta mogućnost?

- Surađujem s HRT-om još od prošle godine na dokumentarnim projektima, i samo mogu reći da mi je to jedno korisno iskustvo, pogotovo u profesionalnom smislu. Mislim da bi za nas akademske filmske redateljke bilo jako poticajno kad bi se uvriježilo da tijekom studiranja odrađujemo praksu u dokumentarnom i dramskom programu, što bi kasnije rezultiralo zapošljavanjem profesionalnog kadra. HRT se u zadnje vrijeme usmjerava na informativni program i zabavni program, a zapostavlja se struka kojoj pripadam i od koje televizijski medij ovisi. Svaka televizijska kuća sa svjetskim standardima razmišlja o tome što će proizvesti i pokušati prodati. Jasno je da se ne mogu prodavati vijesti, nego kvalitetni dokumentarni i igrani filmovi.

Sudjelovali ste i bili nagrađivani na mnogim inozemnim filmskim festivalima, od Rumunjske do San Franciska. U Hrvatskoj ste, s druge strane, bili kao redateljica prilično nevidljivi do prije godinu-dvije. Čime objašnjavate tu disproporciju?

- S obzirom da se filmom bavim još od početka srednje škole, redateljica sam i scenaristica više od 20 kratkometražnih i srednjemetražnih filmova koji su obišli više od stotinu festivala u zemlji i svijetu, prešli sve kontinente i dobili dvadesetak nagrada. Igrani film "Rastanak" je dosad bio na tridesetak festivala, među kojima je i onaj u Montpellieru, Medfilm u Rimu, pa Varšava, Molodist, Sydney, Monterrey... Dobitnik je pet nagrada, među kojima bih izdvojila onu za najbolji kratki film u međunarodnoj konkurenciji na Libertas film festivalu. Ima specijalno priznanje žiriju u Motovunu, nagradu za najbolji kratki igrani film na Take-2 međunarodnom studentskom festivalu u Irskoj, posebnu pohvalu žirija u Sloveniji, a na Nextframe festivalu u SAD-u uvršten među sedam najboljih svjetskih studentskih filmova u kategoriji kratkog igranog filma u organizaciji UFVA-e. Nedavno je na natječaju izabran za predstavnika Hrvatske u kategoriji filma na 14. Biennalu mladih umjetnika Europe i Mediterana, te je hrvatski predstavnik za nagradu "Studentski Oscar" kojeg dodjeljuje Američka filmska akademija.

Nevidljive redateljice

Prošle je godine Vladin ured za ravnopravnost spolova na Pulskom filmskom festivalu organizirao konferenciju o (pod)zastupljenosti žena u hrvatskoj kinematografiji. Sudionici, uključujući i predstavnike Ministarstva, složili su se da žene na filmu zbilja lošije prolaze od muških kolega, osobito na igranom filmu. Jeste li to osjetili na svojoj koži?

- Sjećam se da se na toj konferenciji nametnuo podatak kako 2007. godine od 73 prijavljena dugometražna igrana projekta sredstva nisu odobrena ni jednom kojeg potpisuju žene. To je depresivna činjenica. Na vlastitoj koži sam osjetila onu već spomenutu "nevidljivost", unatoč uspjesima u inozemstvu. Tisuću je puta teže biti redateljica, ili kako neki kažu - "ženski redatelj", baš zbog već davno nametnutih predrasuda da je režija izričito i ekskluzivno muška profesija. A još je teže zato jer u komisijama koje odlučuju koji će se igrani filmovi financirati, sjede gotovo isključivo muškarci. O nevidljivosti redateljica dovoljno govori da su u 113 godina povijesti filma na ovim prostorima samo tri žene režirale dugometražni film: Snježana Tribuson, Ljiljana Jojić i Oja Kodar. Iako u ukupnom sastavu filmskih djelatnika žene sudjeluju s više od 30 posto, njihovi projekti nesrazmjerno slabije prolaze na godišnjim natječajima za financiranje filmova Ministarstva kulture odnosno, danas, Hrvatskog audiovizualnog centra. Možda je i jedan od problema u načinu realiziranja filma, jer producenti koji ženama redateljicama daju prednost pred muškim kolegama oduvijek su se mogli izbrojati na prste jedne ruke.

Jaki kratki metar

Kakav je Vaš odnos s Ministarstvom kulture, odnosno Hrvatskim audiovizualnim centrom koji odlučuje o raspodjeli sredstava za filmske projekte?

- O Ministarstvu, odnosno HAVC-u, imam samo riječi pohvale. Tri puta su mi dali povjerenje, na natječajima za eksperimentalni, dokumentarni i kratki igrani film. Najnoviji, jednosatni dokumentarni film "Sudbina broja 13", koji sam snimala više od godinu dana, je o tramvaju broj 13 koji "vozi svugdje i nigdje" i poput ukletog Holandeza luta ulicama Zagreba. Skrivio je najtežu tramvajsku nesreću u zagrebačkoj povijesti, ubio je najviše ljudi i najčešće isklizavao iz tračnica. Pa ipak, taj šarmantni

vremešni stroj nadimka "Genscher" putujući je hotel i dnevni boravak cijeloj jednoj nevidljivoj Hrvatskoj, koju je tranzicijsko vrijeme odbacilo na marginu i koja, kao da zajedno s njim, putuje u rezalište. U travnju će film imati premijeru na Festivalu dokumentarnog filma u Poljskoj. Također, uskoro sa snimateljicom Bojanom Burnać krećem u snimanje kratkog igranog filma "Scenarij za običan život" koji je odobren od strane HAVC-a.

Posljednjih se godina puno govori o renesansi domaćeg filma. Slažete li se s tom ocjenom ili Vam se ona ipak čini predimenzioniranom?

- Mislim da se to spominjanje renesanse najviše odnosi na filmove kratkog metra. Činjenica je da smo postali jedna od zemalja u regiji s najkvalitetnijom produkcijom kratkog metra, odnosno kvalitetnim kratkim igranim i dokumentarnim filmovima, kao i uspješnim eksperimentalnim i animiranim filmovima. To znači da smo u manjim kategorijama jači u odnosu na dugometražni igrani film.

Renesansa bi bila još uočljivija kad bi se filmovi više financirali od države, te kad bi napokon sponzori pokazali neki interes za ulaganje u hrvatski film, a ne samo u reklame koje su kratkog vijeka.

Jednom ste rekli da želite napraviti dugometražni igrani film, urbanu tragikomediju. Je li ta želja još aktualna, i jeste li počeli raditi na njezinoj realizaciji?

- Realizacija je vrlo skliska stvar jer se bez početnog kapitala ne može krenuti niti u pripremu - a kamoli realizaciju dugometražnog filma. Tehnika je iz dana u dan sve skuplja i skuplja, glumački honorari su se zbog raznih serija i sapunica također povećali, a svi trebamo biti svjesni da je igrani film neki temelj hrvatske filmske povijesti i kulture, a ne visoko komercijalni produkt. Želja za dugim filmom je uvijek aktualna, pripremam ga sa spisateljicom Sanjom Pilić i želim samo reći da će jednog dana na toj urbanoj tragikomediji raditi ženska ekipa. Sponzori, javite se.

Maja HRGOVIĆ